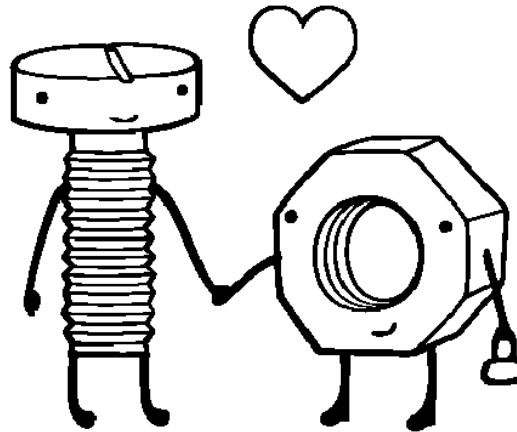

L'art de citar

Text: Mercè Martínez i Elizabeth Gilboy (Universitat de Barcelona)

Il·lustracions: Imatges de lliure accés a la xarxa (vegeu enllaços a peu d'imatge) i els ninots de Nacho Fernández (nachomon.deviantart.com)

Tema interessant 😊
però no es tracta
d'aquest tipus de cites

Autor desconegut. Recuperat de: <http://fiestas.dibujos.net/san-valentin/tuerca-y-tornillo.html>

Què és el que costa més fer bé en la redacció d'una introducció d'un treball?

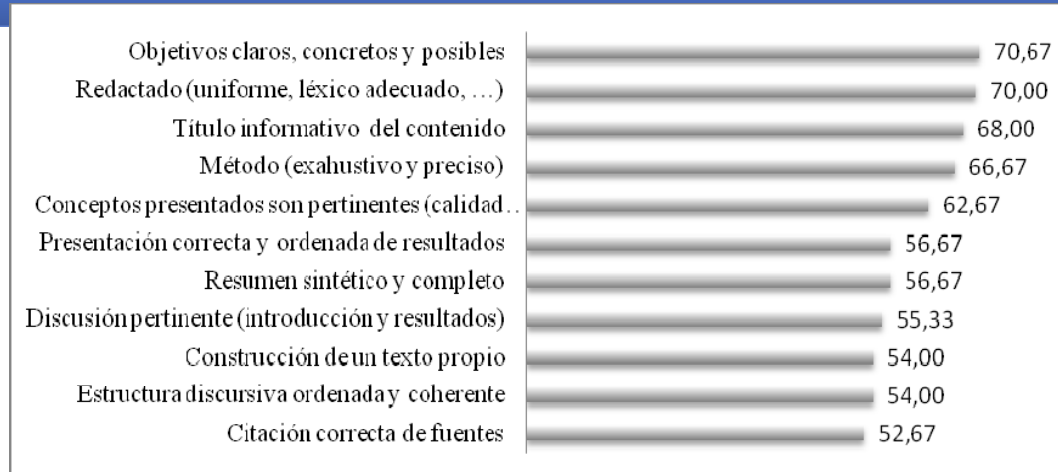
o bé, per què som tan pesades?

Bona part dels errors que detectem estan relacionats amb la citació incorrecta de les fonts consultades. La citació incorrecta implica al menys 2 aspectes: la indefinició de la veu pròpia (en no separar correctament el que dic/penso del que pensen els autors consultats) i l'ús incorrecte de cites en el text en funció de l'objectiu o la intenció que té qui l'escriu.

En un treball on vam analitzar (Martínez i Gilboy, 2016) les puntuacions obtingudes en els treballs escrits del curs 2014-15, vam comprovar que les més baixes sempre estan relacionades (directa o indirectament) amb la introducció (vegeu gràfic 1).

Per això insistim tant en la importància que té una bona introducció per la qualitat global del treball.

Gràfic 1. Puntuació mitjana del treball escrit en les categories avaluades a la guia de qualificació (0-100).

Font original: Martínez, M. & Gilboy, E. (2016). *¿Qué quiere decir comunicarse oralmente y por escrito a nivel universitario? Pautas para desarrollar y evaluar esta competencia en el grado de Psicología*. Comunicación en el XIII Foro Internacional sobre evaluación de la calidad de la investigación y de la educación superior (FECIES). Granada, España

“Citar o no
citar, aquest és
el dilema”

“Citar
correctament,
aquest SI que
és el dilema”

Frase original: “Ser o no ser, aquest és el dilema”. Shakespeare (2000, p. 133)

Font original: Shakespeare, W. (2000). *Hamlet*. Barcelona: Quaderns Crema.

Imatge: Fotograma de la pel·lícula Hamlet (1948), protagonitzada per Laurence Olivier

Per aconseguir distingir la veus dels altres autors de la nostra hi ha diversos mecanismes, entre ells, el mecanisme de la citació.

Aquest serà el focus d'aquesta lliçó

Quina és la finalitat de les cites?

La funció principal de les cites és la de facilitar la localització de les idees que han influït en el vostre treball (American Psychological Association [APA], 2010, p. 169).

Podem utilitzar diferents tipus de cites: directes (literals), indirectes integrades i indirectes no integrades.

Cites directes

Una citació directa atorga molt pes al seu autor i, a més, manté formalment separada la veu de l'autor del treball de la de l'autor citat (Castelló et al, 2009, p. 17).

En un text acadèmic, són útils quan es vol fer servir una estratègia d'argument d'autoritat, o bé quan es vol donar suport o rebatre una afirmació en concret (vegeu l'exemple 1).

Des del punt de vista formal (APA, 2010):

- Es reproduïx el text fidelment (al peu de la lletra)
- Sempre se cita en el text l'autor, l'any i la pàgina.
- En funció del nombre de paraules que es reproduïx s'utilitza un format o un altre:
 - Si té menys de 40 paraules, s'incorpora al paràgraf, es destaca entre cometes (") (vegeu exemple 1).
 - Si la cita té 40 paraules o més, se separa del paràgraf en un bloc independent de text, s'ometen les cometes i s'aplica una sangria d'uns 2,5 cm. a l'esquerra (vegeu exemple 2).
- Quan s'omet una part del text original, s'ha d'indicar utilitzant punts suspensius (...)

Exemple 1

Nota: he deixat l'exemple té a veure amb el text de la diapo anterior, il·lustra les dues formes de presentar les cites directes)

Text del treball

En paraules del mateix Scheflen (1965): “One of these regular structures that invariably appeared in psychotherapy include behaviors like those found in American courtship” (p. 245). Una estructura que va apressar-se a deixar ben clar que no era pròpiament de tipus sexual i, en conseqüència, en va dir *quasi-courtship*.

Font original: Scheflen, A. E. (1965). Quasi-courtship behavior in psychotherapy. *Psychiatry*, 28, 245-257.

En aquest cas, els vostres companys –en un treball de CNV sobre el flirteig- utilitzen una cita d'un autor clàssic per diferenciar el *courtship* del *quasi-courtship*. Atès que l'autor és qui aporta el terme *quasi-courtship* a la literatura sobre el tema, té sentit donar-li pes a l'autor i destacar la seva veu a través d'una cita directa.

Ben fet!!!

Exemple 2

Text del treball

Centrándonos en el tema que trataremos, van Dijk (2006) afirma que la manipulación implica el ejercicio de una forma de influencia ilegítima por medio del discurso: los manipuladores hacen que los otros creen y hagan cosas que son favorables para el manipulador y perjudiciales para el manipulado. En palabras del propio autor:

El acto manipulativo sólo es posible cuando los receptores no son capaces de comprender las reales intenciones o consecuencias de las creencias o acciones defendidas por el manipulador, carecen del conocimiento específico que podrían usar para resistir dicha manipulación (Van Dijk, 2006, p. 51).

Font original: Van Dijk, T. (2006). Discurso y manipulación: Discusión teórica y algunas aplicaciones. *Revista Signos*, 39 (60), 49-74.

Novament, té sentit donar-li pes a l'autor i destacar la seva veu a través d'una cita directa, ja que Van Dijk és la màxima figura del corrent “Anàlisi crític del discurs”. Justament, aquest és el marc teòric que van escollir els companys per realitzar un treball sobre el discurs polític.

Ben fet!!!

Cites indirectes INTEGRADES

Les cites indirectes integrades solen utilitzar-se per exposar les idees d'altres autors sense fer cites literals.

En usar aquest tipus de cites, **l'autor del text atorga un paper rellevant a altres autors que han treballat prèviament el tema**. La finalitat pot ser diversa, mostrar-se d'acord, o en desacord, o bé indicar des de quina perspectiva s'ha d'entendre un concepte determinat. També permet a **l'autor situar-se en relació a un corrent teòric o a un model en concret**.

Una cita integrada no pot ser la repetició d'una idea mantenint l'estructura del text original i substituint algunes paraules per sinònims, o bé alterant el seu ordre. Ha de ser una reconstrucció original (vegeu exemple 3).

Exemple 3

Ben fet!!!

Text del treball

Segons van Dijk (2006), la manipulació és una pràctica comunicativa i interaccional, on el parlant tracta d'exercir un control sobre l'oient, en general, en contra de la seva voluntat o dels seus interessos. Mitjançant el llenguatge es produeix un control subtil sobre les ments d'un grup determinat, establint-se així una relació discurs-poder (Rojas i Suárez, 2008). La manipulació, en aquest sentit, esdevé un dels conceptes que més atenció requereix des de l'Anàlisi Crític del Discurs (ACD), perquè estudia el "llenguatge com a pràctica social" (Fairclough i Wodak, 1997; citat a Wodak i Meyer, 2003) i perquè emfatitza la relació entre llenguatge i poder (Wodak i Meyer, 2003) i, més específicament, en l'abús de poder.

Fonts originals:

- Rojas, L. i Suárez, M.T. (2008). El lenguaje como instrumento de poder. *Cuadernos de Lingüística Hispánica*, 11, 49-66.
- Van Dijk, T. (2006). Discurso y manipulación: Discusión teórica y algunas aplicaciones. *Revista Signos* 2006, 39(60), 49-74.
- Wodak, R. y Meyer, M. (2003). *Métodos de análisis crítico del discurso*. Barcelona: Gedisa.

Cita indirecta integrada correcta i cites indirectes no integrades correctes (les expliquem a continuació). Mostra a més (això es veu millor llegint la introducció completa) una bona integració de les fonts utilitzades.

Cites indirectes NO INTEGRADES

També facilita la localització de les idees, però la diferència amb el cas anterior és que en aquesta ocasió la responsabilitat de l'afirmació recau en l'autor del text. L'afirmació, però, es recolza sobre les cites no integrades.

Habitualment, en aquestes cites es sintetitzen idees de diversos autors.

Aquest tipus de cites doncs validen les afirmacions i atorguen credibilitat a l'autor o autors del treball (vegeu en l'exemple 4 el seu ús, on els autors del treball fan una recapitulació que serveix per tancar un tema).

Exemple 4

Text del treball

Aquestes pràctiques discursives, com s'ha anat veient, són àmpliament utilitzades en el discurs polític, i diversos estudis i investigacions han abordat aquesta temàtica per tal d'evidenciar les marques lingüístiques de poder que es fan servir en la política (vegis, per exemple Cantavella i Mejía, 2010; Horváth, 2009; Sánchez, 2010; Wang, 2010).

Fonts originals:

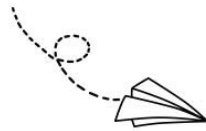
- Cantavella, J. i Mejía, C. (2010). Retórica política en los debates televisados: caso de Zapatero-Rajoy (2008). *Ámbitos*, 19, 43-60.
- Horváth, J. (2009). Critical discourse analysis of Obama's political discourse. In M. Ferencík & J. Horváth (eds.). *Language, literature and culture in a changing transatlantic world, International conference proceedings* (pp. 45-56). Presov: University of Presov. Recuperat a: http://www.pulib.sk/elpub2/FF/Ferencik2/pdf_doc/6.pdf
- Sánchez, F.J. (2010). Paralogismos y sofismas del discurso político español. La falacia política en un corpus de debates parlamentarios. *Anuario de Estudios Filológicos*, 33, 271-290.
- Wang, J. (2010). A critical discourse analysis of Barack Obama's speeches. *Journal of Language Teaching and Research*, 1(3), 254-261.

Ben fet!!!

A continuació teniu alguns exemples, heu de respondre la pregunta que us fem en cadascun d'ells (tant des del punt de vista formal, com en funció de la finalitat). Després nosaltres intentarem explicar-vos perquè i fer alguna proposta de millora.

Penseu que si la utilització de les cites no es correcta, la introducció i discussió del treball són de qualitat baixa. Conseqüentment, fa que la nota del treball també sigui baixa.

Endavant!

Exemple 5

Text del treball

El número de personas bilingües ha ido aumentando en las últimas décadas y aumenta año tras año. Este incremento es debido a las migraciones, a los matrimonios mixtos, a la adquisición del lenguaje en una edad temprana y a los factores socioculturales (Kostandyana y Ledovaya, 2013).

Text del original

The amount of bilingual people increases every year. It is due to migrations, mixed marriages, early language acquisition, and socio-cultural factors (existence of dialects, etc). (Kostandyana y Ledovaya, 2013, p. 140)

Font original: Kostandyan, M. E., & Ledovaya, Y. A. (2013). How the Age of Language Acquisition Relates to Creativity. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 86, 140-145.

Pregunta

L'ús d'una cita indirecta no integrada és el més correcte en aquest cas?

No és fàcil

Exemple 5: solució

INCORRECTE

Diagnòstic:

- Han traduït directament del treball que citen, per tant, no és correcta una cita indirecta no integrada. La forma hauria estat correcta si en comptes de fer una traducció, haguessin extret el contingut del text i ho haguessin redactat amb paraules pròpies.

Per tant, les formes correctes de citar aquest treball podrien ser:

Cita directa

Kostandyana y Ledovaya (2013) afirman que, "the amount of bilingual people increases every year. It is due to migrations, mixed marriages, early language acquisition, and socio-cultural factors" (p. 140).

Cita indirecta integrada

Existen diversos factores que explican el aumento de personas bilingües en el mundo. Kostandyana y Ledovaya (2013) identifican los siguientes: los flujos migratorios, los matrimonios mixtos, el aprendizaje de segundas lenguas a edades tempranas u otros factores socio-culturales.

Exemple 6

Text del treball:

"L'ús de llenguatge, més enllà del significat que tenen les paraules literalment, pot arribar a ser un instrument molt subtil de persuasió i, fins i tot, de manipulació" (Cortès-Colomé, 2008)

Text del original:

"L'ús de llenguatge, més enllà del significat que tenen les paraules literalment, pot arribar a ser un instrument molt subtil de persuasió i, fins i tot, de manipulació" (Cortès-Colomé, 2008, p. 248)

Font original: Cortès-Colomé, M. (2008). *Introducció a la psicologia del llenguatge i de la comunicació*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.

Pregunta

Què manca en el text dels vostres companys per determinar que la cita no és correcta des del punt de vista formal?

Aquesta és
fàcil ;-)

Exemple 6: solució

INCORRECTE

Si us fixeu bé, tot i què han incorporat les cometes no han afegit la pàgina del text original. Així que hi ha defectes de tipus formal.

Des del punt de vista de la adequació del tipus de cita si que és correcte, ja que els vostres companys encapçalen la introducció teòrica d'un treball sobre argumentació en el discurs polític amb la cita de l'exemple 6. Amb aquesta primera cita ja deixen clar el tema del seu treball, ja que introdueixen els termes persuasió i manipulació en relació a l'ús del llenguatge. Així que només cal afegir la pàgina on s'ubica el text.

Exemple 6:

"L'ús de llenguatge, més enllà del significat que tenen les paraules literalment, pot arribar a ser un instrument molt subtil de persuasió i, fins i tot, de manipulació" (Cortès-Colomé, 2008, p. 248).

Exemple 7

Un difícil

Text del treball

"En alguna ocasión todos hemos utilizado el término creatividad para referirnos a personas que son capaces de hacer cosas originales y novedosas. Desde el punto de vista etimológico, el origen de este término se encuentra en el vocablo latino "creare" que significa crear, hacer algo nuevo (...) Por otro lado, Jiménez et al. (2007) define la creatividad como el proceso de descubrir problemas o lagunas de información, formar ideas o hipótesis, probarlas, modificarlas y comunicar los resultados."

Text original

"En alguna ocasión todos hemos utilizado el término creatividad para referirnos a personas que son capaces de hacer cosas originales y novedosas. Desde el punto de vista etimológico, el origen de este término se encuentra en el vocablo latino "creare" que significa crear, hacer algo nuevo (...) También Torrance (1974) definió la creatividad como el proceso de descubrir problemas o lagunas de información, formar ideas o hipótesis, probarlas, modificarlas y comunicar los resultados." (Jiménez, Artiles, Rodríguez y García, 2007, p. 15)

Font original: Jiménez, J., Artiles, C., Rodríguez, C. i García, E. (2007). *Adaptación y baremación del test de pensamiento creativo de Torrance: expresión figurada. Educación Primaria y Secundaria*. Canarias: Consejería de Educación, Cultura y Deportes del Gobierno de Canarias.

Pregunta

Penseu que és suficient citar als autors en una frase (cita indirecta integrada) per diferenciar la nostra veu de la seva?

Exemple 7: solució

INCORRECTE

Diagnòstic:

- Han copiat literalment el text. Així que haurien d'haver fet cites literals o bé mirar de fer un text propi. Quan fem una cita indirecta integrada no es pot transmetre la idea seguint l'estructura original, ni modificant només algunes paraules o l'ordre d'aquestes, perquè és fàcil que sembli que la idea és nostra quan no és el cas. Es tracta de presentar la idea que ens interessa sense fer-la passar com a pròpia i reconeixent explícitament d'on prové.

Busquem una manera d'explicar el que volem explicar sense caure en el plag. La qüestió és que volem explicar com entendrem el concepte de "creativitat", aleshores el més apropiat és una cita directa. Per exemple:

Cita directa:

- En el llenguatge col·loquial apliquem l'adjectiu creatiu a persones que fan coses noves, o bé originals (fins aquí no cal citar ningú perquè això és coneixement general, ho sap l'autor i ho sabem nosaltres). En aquest treball però, adoptem la definició de creativitat de Jiménez, Artiles, Rodríguez i García (2007) que al seu torn es basa en la de Torrance (1974): " (...) creatividad como el proceso de descubrir problemas o lagunas de información, formar ideas o hipótesis, probarlas, modificarlas y comunicar los resultados" (p. 15).

Exemple 8

En aquest treball en concret, s'han fet moltes cites semblants, la sensació del lector és que s'han enganxat trossos de diversos textos però no s'ha fet cap elaboració.

Text del treball

"El uso de un entorno virtual en el que gestionar parte, o toda, la actividad del aula es un hecho cada vez más habitual en el panorama universitario. Han aparecido numeroso campus virtuales generales en las universidades, sobre todo, a partir de la introducción del EEES. De todos modos, la articulación de estos espacios virtuales en el aula presencial no es fácil ni inmediata. Actualmente, el papel de estos entornos en las aulas suele ser marginal y se limitan a ser un buzón para la entrega de trabajos y un repositorio de recursos y enlaces para el seguimiento de la asignatura" (Noguera y Laguna, 2013, p. 130).

Font original: Noguera, I. & Laguna, D. (2013). Enseñar con TIC. En Bautista, G. y Escofet, A. (Ed.) *Enseñar y aprender en la universidad*. Barcelona: Octaedro.

Pregunta

Penseu que en aquest cas la cita directa és la més correcta per presentar les idees de Noguera i Laguna?

Exemple 8: Solució

Nota de treball baixa

Diagnòstic: En aquest cas una cita directa no és el més apropiat, ja que ni els autors són especialment rellevants en el camp, ni donen cap definició o concepte rellevant; de fet, exposen uns fets abastament coneguts.

En aquest cas, una forma correcta de presentar les idees és agafar les idees del text, expressar-les en paraules pròpies i fer una cita directa integrada. Per exemple,

Tal y como afirman Noguera y Laguna (2013), la integración de las TIC en las aulas presenciales no es fácil. A pesar de que se haya generalizado el uso de campus virtuales en las universidades, éstos no constituyen auténticos entornos de aprendizaje sino más bien, en la mayoría de los casos, se trata de repositorios de información o buzones virtuales donde depositar las entregas.

L'art de citar

Autor: Oscar Pina. Recuperat de:
<http://oscarospinastudio.tumblr.com/post/93508281171/feliz-viernes-cute-kawaii-illustration-draw>

Opi®

Referències bibliogràfiques:

APA (2010). *Manual de publicaciones de la American Psychological Association*. México: Manual Moderno.

Castelló, M., Bañales, G., Iñesta, A. i Vega, N. (2009-2010). *Orientacions per escriure el projecte de recerca*. Psicologia. Recuperat de: http://site.blanquerna.url.edu/lest/wp-content/uploads/2013/04/Wr_manual_cat.pdf

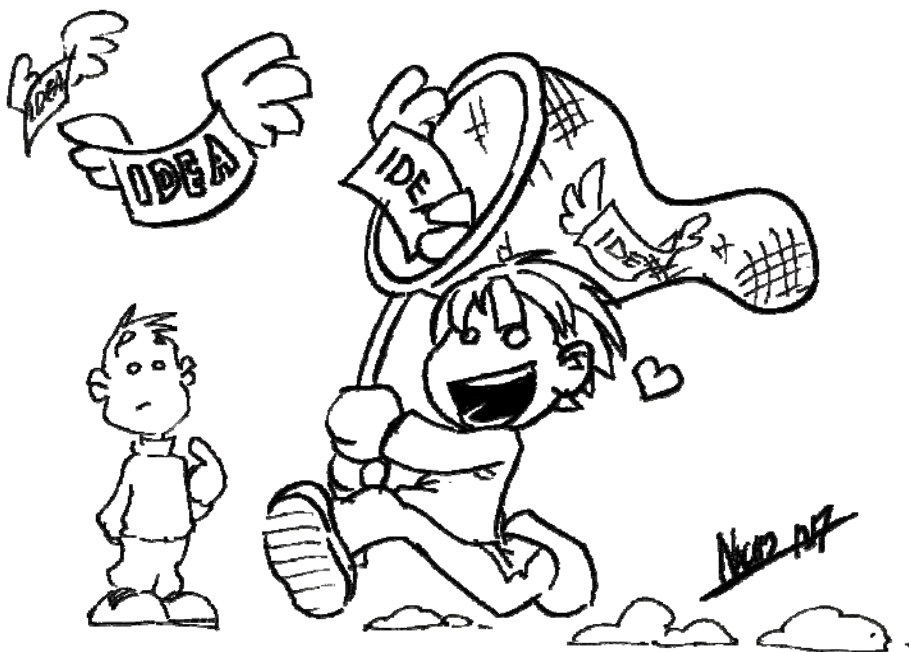
Anotació

Per il·lustrar els aspectes que tractarem, s'han utilitzat petites parts de treballs de companys vostres d'altres anys; evidentment no en citarem l'autoria ni dels correctes, ni dels incorrectes, per mantenir l'anonimat.

La única finalitat de l'ús d'aquests texts és formativa.

Flying Documentos de Office dibujo - Ilustración libre de derechos

Gràcies per l'atenció ;-)